

WOUDSEND, DE R.K. MICHAELKERK

GESCHIEDENIS

De parochie Woudsend werd gesticht in 1337 door Carmelieten. Kerk en kloostergebouwen hebben gestaan op de plaats van de huidige Hervormde Kerk. In 1580 kwam de kerk in handen van de Hervormden. Voor de Katholieken, in Woudsend en omgeving een vrij groot aantal, brak het tijdperk aan van rondreizende priesters en diensten in woonhuizen en schuren. In 1648 werd Woudsend een statie met een vaste priester in een eigen huis. Dit huis zal ook gefungeerd hebben als schuilkerk. De priester bediende nog zes andere plaatsen, waaronder Sloten en Balk.

Vanaf 1790 mochten zowel katholieken als doopsgezinden weer eigen kerken bouwen, zij het met beperkende bepalingen. Zo is dan in 1792 dit kerkje gebouwd als zeer eenvoudig classicistisch zaalkerkje, zonder priesterkoor en sacristie. Een deur naast het altaar leidde naar de woning van de priester. Na het herstel van de kerkelijke hiërarchie in 1851 zijn kerkjes uit deze periode op grote schaal afgebroken en vervangen door nieuwbouw, vaak neogotisch. Voor Friesland is dit kerkje, als regelrechte opvolger van een schuilkerk, daarom ook uniek.

In 1933 werd het gebouwtje verlengd met twee traveeën waardoor er ruimte ontstond voor een portaal, doopkapel en biechtstoel, waarboven een galerij werd aangebracht voor orgel en zangkoor. Een deel van de woonruimte werd ingericht als sacristie. Uit dat jaar dateert ook de toren.

INTERIEUR

De kerk heeft een gestuct tongewelf met eenvoudige bladornamenten. In de laatste travee een collage van muziekinstrumenten. De 8 kolommen zijn van hout. Naar het scheepvaart- en visserij verleden van het dorp verwijst een scheepje aan een der strekbalken.

De inrichting is traditioneel Katholiek. Het altaar heeft de vorm van een sarcofaag, waarop een leeg cartouche. De neogotische heiligenbeelden zijn rond 1880 geplaatst, het zijn Isidorus, Barbara, Theresia, Antonius, Maria, Jozef, het Heilige Hart, de aartsengel Michael, de patroon van de kerk. De gebrandschilderde ramen zijn rond 1930 geplaatst, maar al eerder vervaardigd in het atelier Van Straaten te Utrecht. Ze stellen voor: boven het zangkoor Gregorius en Cecilia; verder de pastoor van Ars, Lidwina, de doop in de Jordaan, Johannes Nepomuc, Bonifatius, Cunera, de verschijning van Christus aan Maria Margaretha Alacocque, verschijning van Maria aan Bernadette. Bij het altaar: Willibrord en Theresia van Lisieux. Verder zijn er talrijke voorwerpen aanwezig die verband houden met de Katholieke liturgie: wijwaterbakjes, wierookvat, godslamp, begrafenis kruis, viering kruis, paaskaars, Maria-altaartje, koperen en zilveren kandelaars, deze laatsten een schenking uit 1773. Verdwenen zijn de kansel met mooi laat-rococo snijwerk en de communiebank. Een deel van het snijwerk hiervan, druiventrossen en putti met kelk en hostie, is verwerkt in het front van de galerij.

DE SCHILDERINGEN

Van twee Friese schilders is opmerkelijk werk aanwezig. Van Otto de Boer (Woudsend 1797- Leeuwarden 1856) is het grote altaarstuk, voorstellende de opwekking van Lazarus. Dit uit 1824 daterende jeugdwerk is uitgevoerd in romantische stijl. In grote tegenstelling hiermee is de realistische stijl van zijn kruiswegstaties uit 1852, die van een heftig temperament blijken te geven. Twee zijaltaren met schilderijen van De Boer zijn in 1912 verwijderd. Van Jacob Ydema (1901 Greonterp, nu woonachtig De Miste bij Winterswijk) zijn de schilderijen in het priesterkoor. Het is een cyclus rondom het thema "zondeval en verlossing" met achtereenvolgens de zondeval, de verbanning uit het paradijs, geboorte van Christus, de kruisiging, de verrijzenis, Christus als koning en rechter, het Lam Gods, engelen rond het altaar. Boven het altaar de strijd van aartsengel Michael met de gevallen engel Lucifer. Ydema maakt schilderijen en glazen voor circa 30 kerken, onder andere te Sloten en Rijs.

HET ORGEL

Werd in 1811 gebouwd door A. van Gruisen als laatste in een Friese katholieke kerk. Volgens het handschrift Broekhuizen (rond 1850) had het instrument 2000 gulden gekost.

Het orgel werd na 1860 onderhouden door de gebroeders Adema in Leeuwarden en hun opvolgers. Het instrument werd wel enige keren gewijzigd, maar bij de restauratie van het orgel in 2011 kreeg het zijn oorspronkelijke dispositie weer terug. Toen werd ook de klaviatuur gereconstrueerd naar de situatie van 1811 en heeft het orgel de volgende dispositie:

Prestant 8 vt

Viola da gamba 8 vt discant

Holpijp 8 vt

Octaaf 4 vt

Quint 3 vt

Fluit d'amour 4 vt

Octaaf 2 vt

Tertiaan 1 3/5 vt

Mixtuur 3-4 sterk

Geen (aangehangen) pedaal.

Manuaal omvang C tot F³

G. Yedema (1987) met aanvulling van Ton van Eck (2011)

Literatuur:

- Gedenkboek uitgegeven bij gelegenheid van het 600-jarig bestaan der parochie van Sint Michael te Woudsend 1337-1937; door H. Aukes en F.G. van der Meer. Z.pl 1937.
- Website van de Stichting Organum Frisicum : [Stg. Organum Frisicum - het Friese orgel](#)

25 juni 2022

L. K. van der Meer